

Andrej Kovač, bibliotekar:

Ptuj in okolica v pesmi in povesti

Doslej smo se seznanili že s precejšnjim številom leposlovnih del, ki opovajajo oziroma opisujejo ta lepi in pokrajinsko tako razgibani predel slovenske zemlje, ta naš stolnici branik trdnega slovenstva, ki je tako živo utelešeno v gvorici in običajih slovenegorškega ljudstva. Nekateri tujerodni pisatelji, med njimi znani Bartsch, pa je v svoji »Nemški bolis skusal prikazati ta pestri goriški svet za nemško narodno, gospodarsko in kulturno področje. Preko tega ozemlja si je germanški pritisk proti vzhodu skušal krčiti pot s pomočjo raznih potujočevalnih društev.

Preden se poslovimo od Slovenskih goric, bi si ogledali na kratko še nekaj krajsih sestavkov in pesmic z motivi iz teh krajev, kjer zori žlahtrna trta. Pred nami leži drobna knjižica Franceta BORKA z vabilivim naslovom »PESEM IZ SLOVENSKIH GORI« (Maribor 1954). Vendar vsebina teh pesmic ne izpolni naših pričakovanj, kajti le nekaj kitic je takih, iz katerih diha ta pokrajina s svojimi značilnimi posebnostmi. Naše zanimanje pritegne še najbolj »SLOVENEGORŠKA«, kjer nas pesnik popelje v vinograd med kopače, nato v najlepši čas cvetjenja in končno v dneve zorenja, kajti:

Kmalu sonce grozdne jagode
je omehčalo,
klopotec v vetru se smejava
vhraivo...
In ko zlati vinotok prične
zoreti,
na branje pojdemo z dekleti,
da viske sode napolnimmo v
kleti...

Pravijo, da v Pavlovskem vrhu, severno od Ormoža, raste dobra kapijica. No, temu vinorodnemu hribu je posvečena pesem z naslovom »PAVLOVSKEM VRHU KLOPOTEC SE SMEJE...« Zadnja dva verza te pesmice pa se glasita takole:

»Po goricah v vetru se
klopotec smeje,
bratci, tu hrami podminirani
so s sodi.«

France Borko je napisal še povest iz slovenegorškega življenja shtiram pod Klancem (Mladika 1941), ki pa za našo razpravo ne pride toliko v poštev. Naš pisanec se je rodil leta 1904 v Obrežu pri Središču in umrl kot profesor v Mariboru leta 1956.

Mnogo imen neznanih piscev, ki so tako ali drugače opisovali naše kraje iz Ptujskoga območja, je že tonilo v pozabu. Mnogi so zaradi svoje osebne skromnosti ostali neopazeni. Njih del po navadi res ne navaja nobena slovstvena zgodovina, vendar so za krajevne razmere zanimiva. Med take, manj znane pisce sodi naši Vlado KLEMENČIČ, rojak s Tolminskega (roj. 1898), ki mu je zelenia Stajerska postala druga domovina, saj je bil v učiteljski službi pri Veliki Nedelji 25 let. Napisal je precej pesmic in krajsih povesti, predvsem za slovensko mladino. Najdemo jih v predvojnih publikacijah, tako v »Našem rodu«, v »Knjižnici Mlašinske Matice«, »Ženskem svetu«, koledarjih raznih knjižnih družb in drugod. Mož živi danes v počku in pomaga s svojimi izkušnjami urejevali bogate knjižne zaloge Studijske knjižnice v Ptaju.

Slovenske gorice s svojimi značilnostmi, zlasti v jesenskem času, so pritegnile pozornost naše pesnika, ki je postal in operoval »svoje vtise, tako v »KLOPOTCIH«:

Prisluhni! Po bregh je tih
šepet
predramil trte, z grozjem
obložene,
topole zbudil, vase zatopljene,
in čez vse to: klepet, klepet,
klepet... (Mladika 1930, str. 328.)

Tudi v pesmi »Septembske noči« zaživi pred nami vinorod-

na pokrajina s svojimi značilnimi topoli. Pesnika prevzame lepotu teh vinskih goric. Toda boj kot prelesti teh bregov, posajenih z žlahtrno trto, ga mika skromna viničarje, kajti »v njej lepa deklica Marija je teh goric najlepši grozd...« (Mladika 1932, str. 267.).

Zivljenje viničarskega otroka nam je Klemenčič živo opisal v zgodbi »MATJAZEK«. Godi se nekje v Slovenskih goricah v kraju s simboličnim imenom »Vinski breg«. Zivljenje teh ljudi je težko in naporno, kajti sprebalci Vinskega brega so največ delavci in viničarji. Njihove kote so tesne, polne otrok. Ljudje se z delom pri kmetih in v goricah težko prebijajo skozi življenje. Žive iz rok v usta. Večkrat so lačni kakor siti...« (»Naš rodu«, št. 1).

Matjažek, ki se je rodil na veseli pustni torek, je živel v razmerah, kot mnogi njegovih sovrstnikov. Največkrat je bil ves dan zaprt v koči, potem ko so starši odšli na delo. Toda pesem kopacev in lepa narava sta Matjažku preveč mikali. Nekega dne se mu je posrečilo priti na svobodo. Starši ga odslje niso več zapirali, dorastel je in hodil v šolo ter se včasih tudi spopadel z »adolinci«, ki so avrhovce dražili z »lačenpergarji«.

Klemenčič je učiteljeval eno leto tudi na visoki šoli na Runču, ki leži v goriškem svetu med Klučarovci (3 km) in Ivanjkovci. Spomin na te pestri kraj svojega učiteljevanja nam je pisanec zapustil v krajšem sestavku »V GORICA« (»Naš rodu« 1938/39, št. 3). Sorodniki iz Ljubljane obšejajo Pečeve v Dolgi vasi in se ne morejo dovolj načuditi lepotam Slovenskih goric. »V goricah se je vabljivo smehljalo zoreče grozdje. Klopotci so si odpavali z vrha v vrh vsak svoje pesem. In te zidanice vrh vinogradov! Te hišice z malimi okni, rdečimi in modrimi pasovi in ilovnatim podstremjem!... Tako je bilo na Runču... Lepe so Slovenske gorice, toda tudi mnogo bede je v teh krajih!... Pi-

sec nas seznam tudi z delom v vinogradu.

V »PRLEKIJ« (»Naš rodu« 1935/36, št. 1), ki sicer ne sodi med povesti, nam je Klemenčič naslikal to pestro pokrajino slepih razglegov, prijetnih barv in pesmi klopotcev, pa tudi trdo življenje po teh naseljih. Seznam nas je tudi z gospodarskimi razmerami malih ljudi z njihovo nizičilno govorico, zanimivimi običaji, z vrednim in veselim značajem prebivalcev tega lepega predela slovenske zemlje — Prlekije.

MESTNI KINO PTUJ predvaja od 26. do 28. julija ameriški barvni film »Borba za poseste; od 30. julija do 1. avgusta ital. glasbeni film »Nesmrtni melodijes.

MESTNI KINO ORMOZ predvaja 27. in 28. julija francoski film »Trpljenje«, v sredo, 31. julija finski film »Poročni venec.

KINO MAKOLE predvaja 27. in 28. julija angleški film »Greh eno nočka.

KINO MAJŠPERK predvaja 27. in 28. julija francoski film »Imel sem 7 hčer.«

KINO MURETINCI predvaja 27. in 28. julija ameriški barvni film »Meč in roza.«

KINO DOBRAVA predvaja 27. in 28. julija francoski film »Meščnik Bonifacij.«

KINO VIDEM PRI PTUJU predvaja 27. in 28. julija mehiški film »Zapor za žene.«

Obvestilo

Bralce našega lista pozljavamo, da izrežejo 3.-4. stran Uradnega vestnika iz rednega obsega tednika, ker zaradi obširnosti 6. številke Uradnega vestnika nismo mogli spraviti vsega materiala na njegove redne štiri strani.

Prihodnjih bomo zopet zagotovili našim bralcem celoten obseg lista.

UREDNIŠTVO

Otroci iz Ptuja ob Vrbskem jezeru

Ze peto leta preživljajo slovenski otroci svoje počitnice v Avstriji, avstrijski otroci pa prihajajo na obalo Jadranskega morja. Do sedaj je vodil to zamenjavo le Svet za socialno skrbstvo LR Slovenije, letos pa se mu je pridržila tudi Zvez društev prijateljev mladine. Okrajna Društva prijateljev mladine so iz svojih okrajev izbrala otroke padlih borcev, pa tudi drugo marijivo, a okrepitev potrebno mladino.

Mladina ptujskega okraja v starosti od 13 do 17 let, je 9. julija odšla v Sekiro ob Vrbskem jezeru. Na ljubljanskem kolodvoru se jim je pridružila tudi mladina ljubljanskega okraja. Skupno so pod vodstvom upravnice tov. Minke Rajnerje iz Ljubljane nadaljevali vožnjo proti naši severni meji. Na Jesenicah smo se s pesmijo za tri tedne poslovili od drage domovine in že je viak zapeljal pod temni karavanski predor. Na prvi obmejni avstrijski postaji so nas pozdravili predstavniki avstrijskega društva Prijateljev mladine, ki sodeluje pri zamenjavi kolonij različnih narodnosti. Otroci so z občudovalnem opazovali lepo koroško zemljo. Vozili smo se mimo Baškega jezera in se za kratek čas ustavili v Beljaku. Ko nas je vlak potpeljal dalje, smo se ustavili na postaji Krumpendorf pred Celovcem. Parnik, ki nas je bil popeljal preko Vrbskega jezera do Sonnenland Kinderfreunde v Sekiri, nas je že čakal. Nasim 107 varovancem se je pridružilo še 170 avstrijskih otrok iz Dunaja in Gradca. Z njimi preživljajo naši otroci svoje počitnice, kajti rod, ki sedaj odrša bo utrdil svet prijateljstva in miru, svet, za katerega so se borili in padli njihovi starši.

Domi počitniške kolonije stoječi ob jezeru, ima lastno kopališče in pristanišče. Ob jezeru je tudi igrišče in jedilnica. Dve stavbi s spalnicami med jezerom in ni na pobočju med jezerom in cesto.

Vsako jutro nas zbudi prijetna budnica ptujskega mladinskega orkestra, ki ga vodi tov. profesor Hasl. Zaspenci se pretegujejo, radi bi še spali, toda hudomušni »muzikantarji« prebude in zdra-

mijo prav vsakega, ki bi še rad občital v postelji. Sledi umivanje in pospravljanje postelj. Nato se vsi zberejo k jutranjemu zboru ob jugoslovanski zastavi, ki je zaviral ob našem prihodu. Tovarišica upravnica pove dnevni red in opomin na napake prejšnjega dne, kajti v koloniji morata vladati disciplina in red. Po zajtrku se mladini razdeli v skupine, ki si izberejo razne igre. Tako mina dopoldan, ki ga prekine južina in nato ob topih dneh kopanje v jezeru. Po kosišu je počitek, nato kopanje, južina, sprehodi in igre, večerja in zopet se nov lep dan nagnje k zatonu.

»Gor' čez izaro, gor' čez gmajnic«, odmeva stara koroška pesem mladih girl, ko se ob sončnem zatonu vozijo po jezeru. Lep je pogled po mirni jezerski gladini, obdanu od temnih gozdov, zelenih livad, pa razkošnih vil in kopališč. 21 km je dolgo Vrsko jezero in sega od znanega letovišča Verbe pa skoraj do Celovca. V ozadju se kosati venec Karavank. Ljudje, ki prebivajo v okoliških vaseh, so Slovenci. Radi poslušajo našo posem in nas pozdravljajo. Sprašujejo nas o Jugoslaviji in občalujo, da tudi njihova domovina, ki je del Slovenije, ne pripada naši deželi, saj so se tudi tod bortili partizani za svobodo. Bore se za svojo enakopravnost še sedaj. Imajo slovenski časopis »Slovenski vestniki«, slovenski mladinski list »Mladi rođ.«, ki jim služi tudi do Sonnenland Kinderfreunde v Sekiri, nas je že čakal. Nasim 107 varovancem se je pridružilo še 170 avstrijskih otrok iz Dunaja in Gradca. Z njimi preživljajo naši otroci svoje počitnice, kajti rod, ki sedaj odrša bo utrdil svet prijateljstva in miru, svet, za katerega so se borili in padli njihovi starši.

Videli bodo starodavne koroške gradove, v katerih je nekoč prebivalo slovensko plemstvo. Kakor pa so plemiči izgubili stik s svojim narodom in se ponemčili, tako so tudi gradovi pozneje dobili nemška imena: Blatograd — Moosburg blizu Vrskog jezera, Krnski grad blizu Gospodovškega polja, Ostrovica iz 9. stoletja in ostali. Najlepši je poslednji, ki je popolnoma ohranjen, v njem pa je nameščen muzej. Zaradi njegove slikovite lege ga imenujejo tudi »grad pravljice«. MT

